

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ZAMONAVIY MEDIA DISKURSIDA NEOLOGIZMLAR VA INGLIZCHA O‘ZLASHMALARNING LINGVISTIK TADQIQI

Asadova Madinabonu Asqarovna

Turon university

E-mail: asadovamadina555@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy media diskursida qo‘llanayotgan neologizmlar hamda ingliz tilidan kirib kelayotgan o‘zlashma birliklarning lingvistik xususiyatlari tahlil qilinadi. Media tilida yuz berayotgan leksik o‘zgarishlar, inglizcha birliklarning ommalashish sabablari, ularning semantik, morfologik va pragmatik jihatlari ilmiy nuqtai nazardan yoritilgan. Shuningdek, globalizatsiya va internet kommunikatsiyasining o‘zbek media tiliga ta’siri haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: media diskursi, neologizm, o‘zlashma, inglizcha birliklar, globalizatsiya, internet lingvistikasi, media tili, kommunikatsiya.

Kirish

XXI asr axborot texnologiyalari va raqamli kommunikatsiyalar asri sifatida insoniyat hayotining barcha jabhalariga katta ta’sir ko‘rsatmoqda¹. Ayniqsa, internet va ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi til tizimida ham sezilarli o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Ommaviy axborot vositalari, bloglar, internet nashrlari hamda ijtimoiy tarmoqlar orqali yangi so‘z va iboralar tez sur’atlarda ommalashmoqda. Natijada zamonaviy media tilida neologizmlar va ingliz tilidan kirib kelayotgan o‘zlashma birliklarning soni ortib bormoqda.

¹ Crystal D. Language and the Internet. – Cambridge University Press, 2011

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Bugungi kunda media diskursi nafaqat axborot uzatish vositasi, balki til rivojlanishining asosiy omillaridan biri sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mediada qo‘llanilayotgan yangi so‘zlar jamiyatdagi siyosiy, iqtisodiy, texnologik va madaniy o‘zgarishlarni aks ettiradi. Ayniqsa, ingliz tilining xalqaro kommunikatsiya vositasi sifatida ustunligi sababli ko‘plab yangi termin va iboralar boshqa tillarga, jumladan o‘zbek tiliga ham kirib kelmoqda.

Mazkur maqolada zamonaviy media diskursida uchraydigan neologizmlar va inglizcha o‘zlashmalarning lingvistik jihatlari, ularning qo‘llanish xususiyatlari hamda til tizimiga ta’siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Media diskursi tushunchasi. Tilshunoslikda “diskurs” tushunchasi muayyan kommunikativ vaziyatdagi nutq faoliyatini anglatadi. Media diskursi esa televideniye, radio, matbuot, internet nashrlari va ijtimoiy tarmoqlarda qo‘llanadigan til vositalari hamda kommunikativ usullar majmuasidir. Media diskursining asosiy vazifasi axborot yetkazish, auditoriyaga ta’sir ko‘rsatish va jamoatchilik fikrini shakllantirishdan iborat². Zamonaviy media diskursining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- tezkorlik;
- ta’sirchanlik;
- ommaboplik;
- qisqalik va lo‘ndalik;
- ekspressivlik;
- interaktivlik.

Aynan shu xususiyatlar media tilida yangi so‘zlarning tez paydo bo‘lishi va ommalashishiga sabab bo‘ladi. Internet foydalanuvchilari yangi birliklarni qisqa vaqt ichida qabul qiladi va kundalik nutqda faol qo‘llay boshlaydi. Bugungi media makonida ingliz tilining ta’siri ayniqsa kuchli sezilmoqda. Texnologiya,

² Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Москва, 2004. – С. 97.

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

marketing, biznes, internet va ijtimoiy tarmoqlarga oid ko‘plab terminlar ingliz tilidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashtirilmoqda. Masalan: “blogger”, “trend”, “streaming”, “podkast”, “online”, “fake news”, “influencer” kabi birliklar media tilining ajralmas qismiga aylanib ulgurgan.

Neologizmlar va ularning paydo bo‘lish sabablari.

Neologizm - bu tilga yangi kirib kelgan yoki yangi ma‘noda qo‘llanayotgan so‘z va iboralardir³. Har bir davrning ijtimoiy taraqqiyoti tilning lug‘at boyligiga yangi birliklarning kirib kelishini taqozo etadi. Zamonaviy media makonida neologizmlarning paydo bo‘lishiga quyidagi omillar sabab bo‘lmoqda:

Texnologik taraqqiyot. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida ko‘plab yangi terminlar yuzaga keldi. Masalan:

- smartfon;
- chatbot;
- sun‘iy intellekt;
- streaming;
- podcast;
- kiberxavfsizlik.

Bu birliklarning aksariyati dastlab ingliz tilida shakllangan bo‘lib, keyinchalik boshqa tillarga ham kirib kelgan.

Ijtimoiy tarmoqlar yangi so‘zlarning eng tez tarqaladigan maydoniga aylandi⁴. Ayniqsa, TikTok, Instagram, Telegram va YouTube platformalarida qo‘llanayotgan birliklar yoshlar nutqiga tez singib bormoqda. Masalan:

- viral;
- trend;
- лайк;

³ Mahmudov N. Til va jamiyat. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2019

⁴ Safarov Sh. Pragmatik tilshunoslik. – Toshkent, 2008. – B. 143.

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

repost;

challenge;

subscribe.

Mediyaning auditoriyaga ta'sir ko'rsatish istagi

Media matnlari ko'proq auditoriyani jalb qilish uchun zamonaviy va ta'sirchan birliklardan foydalanadi. Inglizcha o'zlashmalar ko'pincha yangilik va zamonaviylik ramzi sifatida qo'llanadi.

Inglizcha o'zlashmalarning lingvistik xususiyatlari.

Ingliz tilidan kirib kelayotgan birliklar o'zbek tilida turli lingvistik o'zgarishlarga uchraydi. Ularning moslashuvi fonetik, morfologik va semantik jihatdan namoyon bo'ladi.

Fonetik moslashuv

Ba'zi inglizcha birliklar o'zbek talaffuziga moslashtiriladi:

-podcast – podkast;

-blogger – bloger;

-online – onlayn;

-challenge – chellenj.

Bu jarayon o'zlashma birliklarning milliy til fonetik tizimiga moslashganini ko'rsatadi.

Morfologik moslashuv

Inglizcha birliklarga o'zbek tiliga xos qo'shimchalar qo'shib yangi shakllar hosil qilinadi:

- post qilmoq;

- like bosmoq;

- skanerlamoq;

- bloklamoq.

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Bu holat tilning moslashuvchanligi va dinamik rivojlanishini namoyon etadi.

Semantik o'zgarish

Ba'zi birliklar yangi ma'nolarda qo'llanadi. Masalan, "viral" so'zi avval tibbiyotga oid termin bo'lsa, hozir internetda tez ommalashgan kontent ma'nosini anglatadi.

Shuningdek, "trend" so'zi moda yo'nalishi ma'nosidan tashqari internetdagi ommaviy mavzu yoki mashhur kontentni ham ifodalaydi.

Zamonaviy media tilida neologizmlarning qo'llanishi

Media matnlarida neologizmlar bir necha asosiy vazifani bajaradi:

Axborotni tez va qisqa yetkazish

Media tili imkon qadar qisqa va lo'nda bo'lishi kerak. Shu sababli inglizcha qisqa birliklar ko'pincha mahalliy muqobillar o'rnida ishlatiladi. Masalan:

- online ta'lim;
- live efir;
- fake news;
- startup loyiha.

Auditoriyani jalb qilish

Yoshlar auditoriyasiga mo'ljallangan media materiallarda neologizmlar ko'proq uchraydi. Chunki yoshlar yangi birliklarni tez qabul qiladi va faol ishlatadi.

Ekspressivlikni kuchaytirish

Ba'zi inglizcha birliklar matnning emotsional ta'sirini oshiradi. Masalan, "wow effekt", "super trend", "mega loyiha" kabi birikmalar reklama va media matnlarida keng qo'llaniladi.

Neologizmlarning ijtimoiy va madaniy ta'siri

Neologizmlar va inglizcha o'zlashmalar jamiyat til madaniyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bir tomondan, ular tilni boyitadi va zamonaviy tushunchalarni ifodalash imkonini beradi. Ikkinchi tomondan esa haddan tashqari o'zlashmalar

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

milliy til me'yoriga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Ba'zi tilshunoslar inglizcha birliklarning ortiqcha qo'llanishi milliy tilning sof saqlanishiga xavf tug'dirishini ta'kidlaydi. Boshqa olimlar esa tilning rivojlanishi tabiiy jarayon ekanini va yangi birliklar til boyligini oshirishini qayd etadi. Yoshlar nutqida inglizcha birliklarning faol qo'llanishi kod almashish hodisasini ham yuzaga keltirmoqda. Masalan:

“post tashladim”;

“livega chiqamiz”;

“story joyladim”.

Bu holat zamonaviy kommunikatsiya jarayonining tabiiy natijasi sifatida qaraladi.

Media tilida neologizmlarning istiqbollari

Kelajakda texnologik rivojlanish davom etishi bilan media tilida yangi birliklarning soni yanada ortishi kutilmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt, virtual reallik va raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq terminlar tilga faol kirib kelmoqda.

Masalan:

- AI assistant;
- deepfake;
- digital avatar;
- blockchain.

Bunday birliklarning aksariyati dastlab ingliz tilida shakllanadi va keyinchalik boshqa tillarga moslashadi. Shu sababli tilshunoslar oldida yangi vazifalar paydo bo'lmoqda:

- yangi birliklarni ilmiy tahlil qilish;
- ularning milliy tilga moslashuvini o'rganish;
- me'yoriy muqobillar ishlab chiqish;
- media tilidagi o'zgarishlarni monitoring qilish.

Global Conference on Medical and Health Sciences

Hosted Online from Madrid, Spain

Date: 14th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Xulosa

Zamonaviy media diskursida neologizmlar va inglizcha o‘zlashmalar muhim lingvistik hodisa sifatida namoyon bo‘lmoqda. Internet, globalizatsiya va texnologik taraqqiyot natijasida yangi birliklarning paydo bo‘lishi va ommalashuvi tezlashmoqda. Ingliz tilidan kirib kelayotgan birliklar media tilining rivojlanishiga, kommunikatsiyaning soddalashuvi va tezlashuviga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ular til tizimida fonetik, morfologik va semantik o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Neologizmlar zamonaviy jamiyat ehtiyojlarini aks ettiruvchi muhim til birliklari hisoblanadi. Ularni lingvistik jihatdan o‘rganish media tilining rivojlanish tendensiyalarini aniqlash hamda milliy til taraqqiyotini tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mahmudov N. Til va jamiyat. – Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
2. Safarov Sh. Pragmatik tilshunoslik. – Toshkent, 2008.
3. Crystal D. Language and the Internet. – Cambridge University Press, 2011.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Москва.
5. Иссерс О.С. Речевое воздействие. – Москва, 2009.
6. Allan K., Burrige K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. – Cambridge, 2006.
7. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. – Toshkent, 2020.
8. Internet va ijtimoiy tarmoqlardagi zamonaviy media materiallari.